

DIAGNOSTIKA - PODKLADY

JEDNÁ SE POUZE O OSNOVU K VÝUCE

METODY A TECHNIKY SPECIÁLNĚPEDAGOGICKÉ DIAGNOSTIKY (OBECNĚ)

- **metody obecné**
- rodinná anamnéza (RA)
- osobní anamnéza (OA)

RA, OA

- Specifika komunikace s rodiči
- Důvěra a spolupráce
- Citlivý a taktní přístup
- Užívání odborných termínů
- ...nebát se přiznat, že něco nevíme...

RA

- Rodiče
- Sourozenci
- Příbuzenstvo
- Rodinné uspořádání

OA

- Prenatální/perinatální/postnatální vývoj
- Péče odborných lékařů apod.
- Medikace
- Psychomotorický vývoj
- Řečový vývoj
- Sebeobsluha

- Vzdělávání
- Speciálněpedagogická intervence...

METODY A TECHNIKY DIAGNOSTIKY (OBECNĚ)

- metody speciální
- pozorování
- explorační metody
- diagnostické zkoušení
- testové metody
- kazuistické metody
- rozbor výsledků činnosti
- HRA 😊

ROVINA FONETICKO-FONOLOGICKÁ

- srozumitelnost a plynulost projevu
 - **součástí vyšetření této roviny je také:**
 - vyšetření oromotoriky
 - stav chrupu a skusu
 - symetrie obličeje – mimika
-
- respirace
 - fonace

ROVINA FONETICKO-FONOLOGICKÁ

- vyšetření výslovnosti hlásek
 - různá artikulační pozice
 - začátek – střed – konec slova
-
- Opakování slov
 - Spontánní projev
 - Recitace a zpěv

ROVINA FONETICKO-FONOLOGICKÁ

- Hodnocení projevu
- Srozumitelnost
- Plynulost
- Práce s prozodickými prvky
- Artikulační obratnost

VYŠETŘENÍ SLUCHOVÉ PAMĚTI

- **opakování**
- slova
- slovní spojení
- jednoduché věty
- rozvité věty
- souvětí
- důležité pro porozumění řeči

i vzdělávání

BATERIE TESTŮ FONOLOGICKÝCH SCHOPNOSTÍ

G. SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, M. CARAVOLAS

- Čtení a psaní – dovednosti navazující na schopnost dítěte osvojit si mluvený jazyk
- Úroveň fonologických dovedností určuje a ovlivňuje rozvoj počátečního čtení a psaní
- Čtení a psaní – vyšší úroveň jazykové komunikace

3 KLÍČOVÉ DOVEDNOSTI, KTERÉ URČUJÍ PRŮBĚH A VARIABILITU VÝVOJE POČÁTEČNÍHO ČTENÍ A PSANÍ

- fonematické povědomí
- schopnost rychlého jmenování
- znalost názvů písmen abecedy i zvuků, které k těmto symbolům patří

FONEMATICKÉ POVĚDOMÍ

- Jeden z aspektů „fonologie“
 - Upřesňování vnímání zvukové stavby mateřského jazyka
 - Přibližně 5. rok vývoje dítěte
 - Vědomá a pohotová manipulace se slovy na úrovni fonémů
-
- Postup vývoje od celých slov k práci s fonémy

BATERIE TESTŮ FONOLOGICKÝCH SCHOPNOSTÍ

G. SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, M. CARAVOLAS

- **6 subtestů fonologického povědomí**
 - slabikování v pseudoslovech
 - rozpoznání hlásek v pseudoslovech
 - izolace hlásek v pseudoslovech
 - skládání hlásek
 - elize hlásek v pseudoslovech
 - prohazování slabik
- **2 subtesty rychlého jmenování**
- **1 subtest krátkodobé slovní paměti**
- **1 subtest slovní paměti a morfologicko-syntaktické roviny**

ZKOUŠKA SLUCHOVÉ DIFERENCIACE WEPMAN – MATĚJČEK

- 19 dvojic bezesmyslných slabik
- od pěti let
- umožní zjistit, které skupiny hlásek dítě není schopné diferencovat
- nácvičné dvojice
- 2. sestavy slov
- hrep – chrep
- mreš – mreč
- zlní – zlní

SOUBOR SPECIFICKÝCH ZKOUŠEK (T-238) SL. DIFERENCIACE

- *Vybrané příklady*
- *ptýl-ptýl*
- *truf-tryf*
- vošl-vočl
- dynt-dint
- plef-mlef
- tost-tost
- brát-prát

SOUBOR SPECIFICKÝCH ZKOUŠEK (T-238)

SL. SYNTÉZA

- *Vybrané příklady*
- *l-e-s*
- rak
- koza
- chroust
- petržel
- bouračka
- příležitost

SOUBOR SPECIFICKÝCH ZKOUŠEK (T-238)

SL.ANALÝZA

- *Vybrané příklady*
- *rak*
- pes
- voda
- cibule
- švestka
- pospíchá
- traktorista

AKUSTICKÉ SLYŠENÍ HLÁSKY VE SLOVĚ

- využívá se od 5½ do 7 let
- součást školní zralosti
- zácvik
- příklady
- T – TANK G – LED L – SŮL
- O – NOC E – MYŠ P - HOP
- D – HOST T – SEN

ROVINA LEXIKÁLNĚ-SÉMANTICKÁ

- vyšetření pasivní slovní zásoby
 - poznání obrázků
- vyšetření aktivní slovní zásoby
 - pojmenování obrázků
- chápání významu slov
- chápání abstraktních pojmů
- definování pojmů
- práce s nadřazenými/podřazenými pojmy
- tvorba protikladů

TEST PASIVNÍ A AKTIVNÍ SLOVNÍ ZÁSoby

- Dr. Durdilová, doc. Klenková
- **Pasivní složka**
- Od 4 let – horní hranice neomezena
- Výběr obrázku dle instrukce
- Aktivní složka
- Věkové hranice:.....
- Specifikace pojmu
- Přehled uznávaných odpovědí

VYŠETŘENÍ POROZUMĚNÍ ŘEČI

- vhodné použít předměty denní potřeby
- instrukce k určité činnosti
- identifikace, manipulace
- obrázky
- stupeň náročnosti se zvyšuje – charakter instrukce
- synonymní, homonymní a dvojznačné výrazy

MORFOLOGICKO-SYNTAKTICKÁ ROVINA

- skloňování
- časování
- užívání rodů substantiv
- tvorba singuláru a plurálu
- stupňování adjektiv
- tvoření deminutiv
- využívání předložkových vazeb
- využívání zájmených vazeb
- jazykový cit

SYNTAX

- správnost větné skladby
- tvoření a chápání věty – rozlišení nesprávné...
- délka a složitost větných celků

ZKOUŠKA JAZYKOVÉHO CITU

- Varianta pro předškolní děti
- Varianta pro děti školního věku – dle doporučení 1.-5. ročník

ZKOUŠKA JAZYKOVÉHO CITU PRO PŘEDŠKOLÁKY (DOPLŇKOVÝ TEST ZKOUŠKY JAZ. CITU – Z. ŽLAB)

- 3 krátké věty – 2 špatně/1 správně
- dítě určuje správné řešení
- hodný pejsek/hodná pejsek/hodné pejsek

- posloucháme rádi veselá pohádka/
- posloucháme rádi veselé pohádke/
- posloucháme rádi veselou pohádku

- Vašek včera sáňkovala/
- Vašek včera sáňkoval/
- Vašek včera sáňkuje

ZKOUŠKA JAZYKOVÉHO CITU – VARIANTA PRO ŠKOLÁKY

- **I.TEN/TA/TO**
- **Určování rodů podstatných jmen**
- ***zácvik: teta – prázdniny –pero – vybrané příklady***
- míč
- kolo
- hodiny
- žízeň
- Vánoce

2.A MUŽSKÝ/ŽENSKÝ ROD

- **Přechylování**
- *zácvik: lékař – řidič – kuchařka – hráčka - – vybrané příklady*
- dělník
- běžkyně

2. B TVORBA ADJEKTIV OD SUBSTANTIV A SLOVES

- *zácvik: bouda pro psa – polévka z ryby – papír, do kterého něco balíme – vybrané příklady*
- člun s motorem
- míč, do kterého se kope

3.A SKLOŇOVÁNÍ PODSTATNÝCH JMEN

- **Zácvik:** u stolu je židle/sedni si na – dostal jsem nové kolo/budu jezdit na – ve třídě jsou lavice/sedím ve 2.-
- *vybrané příklady*
- máme doma štěně – rádi si hrajeme....
- dědeček má hůl – musí chodit o

3.B PŘEVOD VĚTY DO MINULÉHO ČASU

- *zácvik: venku svítí sluníčko/včera..*
- *Tondo, hraješ s kluky kopanou.. /včera..*
- *díváme se na televizi /včera.. – vybrané příklady*
- *čteme hezkou pohádku – včera..*
- *pekaři pečou chleba –pekaři včera..*

4. SKLOŇOVÁNÍ SLOVNÍCH SPOJENÍ

- *zácvik: hluboký les/děti zabloudily..*
- *naše nová škola/tešíme se na..*
- *vysoké skály/horolezci šplhali po.... – vybrané příklady*
- rozbité pero – nemohl psát s..
- můj cvičený pes – povídali jsme si o...

5. HLEDÁNÍ SPOLEČNÉHO ZÁKLADU – KOŘENY SLOVA

- Závnik – *vybrané příklady*
- (lep) lepidlo, lepit, nálepka, polepený...
- (kov) kovář, kovový, výkovek, podkova...

HEIDELBERSKÝ TEST ŘEČOVÉHO VÝVOJE

H-S-E-T

- řečově-lingvistická a řečově-pragmatická složka
 - větná struktura
 - morfologická struktura
 - větný význam
 - slovní význam
 - interakční význam
 - spojování verbálních a neverbálních informací
 - interakční úroveň
-
- při zvýšeném riziku opožděného vývoje řeči
 - kontrola vývojových změn a efekt logopedické péče

K HEIDELBERSKÉMU TESTU

- (pro Vaši orientaci)
- Hannerole Grimmová – výzkumná činnost - vývoj řeči a vývojovou dysfázií v širokém vývojověpsychologickém kontextu
- r. 1973 - ve Švýcarsku monografii Strukturně-analytický výzkum dětské řeči
- r. 1978 společně s Hermannem Schölerem zpracovali první vydání Heidelbergského testu vývoje řeči (H-S-E-T)
- test v r. 1997 vychází v prvním slovenském i českém vydání bez norem (M. Mikulajová) Heidelbergský test řečového vývoje
- Optimální využití 4-9 let – diferenciacie úkolů – pro děti mladší/starší pěti let

SKLADBA TESTU

Větná struktura

- porozumění větám
- opakování vět

Morfologická struktura

- vytváření plurálu a singuláru
- tvoření odvozených slov
- odvozování přídavných jmen

Větný význam

- oprava významově nesprávných vět
- tvoření vět

Slovní význam

- hledání slov
- klasifikace pojmů

Interakční význam

- flexibilita pojmenování
- spojování verbálních a neverbálních informací
- dekódování a kódování záměrů

Integrační úroveň

- paměť pro text

VĚTNÁ STRUKTURA (PRO VAŠI ORIENTACI)

- **VS – porozumění větám**
- porozumění větám různé gramatické obtížnosti
- osvojení gramatických, lingvistických pravidel
- materiál – figurky

PŘÍKLADY INSTRUKCÍ

- **Zadání pro děti mladší pěti let**
- Kočku chytil chlapec.
- Alík dovolí, aby si Ušáček lehl.

- **Zadání pro děti pětileté a starší**
- Kachna odplave dřív, než si ovečka lehne.
- Pes kousne medvěda, který chytí zajíce.
- Žirafa, kterou chytil zajíc, kousne kačenu.
- Malé dítě maminku umývá.

VĚTNÁ STRUKTURA

- **IS opakování vět**
- používání vývojově specifických syntaktických pravidel
- zkracování vět
- nahrazování pasivních vazeb aktivními apod.

- *Dnes na závodech předběhl Honza Petra.*
- *Teta, která u nás dávno nebyla, přijede na návštěvu.*
- *Představím vám pána, jehož syn je velmi úspěšný.*

MORFOLOGICKÁ STRUKTURA

- **PS vytváření plurálu a singuláru**
- morfologicky správné rozlišování
- běžná slova a pseudoslova
- obrazový materiál

- *jedno auto – dvě...*
- *jedna tykalka – dvě....*
- *jeden stabor – dva...*
- *dvě koulátka – jedno...*
- *dva tumbíci – jeden...*

MORFOLOGICKÁ STRUKTURA

- **AM tvoření odvozených slov**
- schopnost vytvářet odvozená slova od základních tvarů podle gramatických pravidel
- *zahradničit zahradník – zahradnice –zahrada– kvítko*
- *čangařit - čangař – čangařka – čangárna – foktor*

MORFOLOGICKÁ STRUKTURA

- **AD odvozování přídavných jmen**
- vyjádření rozdílů mezi vnímanými vlastnostmi předmětů – stupňování
- částečné využití pseudoslov

- *jablko – fleky*
- *trojúhelník – venty*

VĚTNÝ VÝZNAM

- **KS oprava významově nesprávných vět**
- rozpoznat a opravit nesprávná syntagmatická spojení

PŘÍKLADY VĚT

- Maminka položila vázu s květinami pod stůl.
- Když jdeme nakupovat do obchodu, vyděláváme peníze.
- Tímto dárkem jsme mamince udělali velkou lásku.
- Když je člověk nemocný, potřebuje hlavně zábavu.
- V loterii je možné použít auto.
- Protože jsme veselí, zpíváme ani tancujeme.

VĚTNÝ VÝZNAM

- **SB tvoření vět**
- tvorba vět ze dvou, tří zadaných slov
- složitost je dána sémantickou blízkostí slov
- tvorba syntakticky a logicky správných celků

- *dvůr – ležet – pes*
- *radovat se – otec – dárek*
- *slunko - studený*

SLOVNÍ VÝZNAM

- **BK klasifikace pojmů**
- výběr konkrétních obrázků k danému nadřazenému slovu
- sémanticko-kognitivní operace

- *živočichové*
- *potravin*
- *oblečení*

INTERAKČNÍ VÝZNAM

- **BF Flexibilita pojmenování**
- danou osobu pojmenovat vždy jinak na základě jejích různých vztahů k jiným osobám
- rozlišování struktur mezilidských vztahů na základě oslovení
- *Tady je muž. Jmenuje se Jan Novák.*
- *Jak mu říká jeho **manželka**?*
- *Jak mu říká jeho **ředitel**?*

INTERAKČNÍ VÝZNAM

- **VN Spojování verbálních a neverbálních informací**
- přiřazení daného výroku jedné ze čtyř osob na obrázcích na základě jejich emocionálního výrazu
- *To je doopravdy moc příjemné.*
- *To je přece na zbláznění. Ty jsi úplný blbec!*

INTERAKČNÍ VÝZNAM

- **ER dekodování a kódování záměru**
 - Dítě má odlišně verbálně reagovat na obsah jednotlivých výroků dle převzaté emocionální reakce
 - Porozumění obsahu výroku
 - Ztotožnění s jinou osobou
 - Empatické i kognitivní převzetí její perspektivy
 - Slovní formulace daného výroku
 - Vyjádření příslušného záměru mluvčího
 - Subtest se zadává pouze pětiletým a starším dětem
- práce s obrázky

INTEGRAČNÍ ÚROVEŇ

- **TG paměť pro text**
- dítě má za úkol udržet v paměti a s větším časovým odstupem rekonstruovat delší smysluplný text
- pohádka

ŠKOLNÍ DOVEDNOSTI

- Propojení s obtížemi ve verbální komunikaci
 - Projevy percepčních oslabení
 - Pravopis
 - Mluvnická chybovost
 - Specifická chybovost
-
- Podíl pozornosti

ŠKOLNÍ DOVEDNOSTI

- **Čtení**
- Plynulost
- Hlásky – slabiky – slova – významové celky
- Tempo
- Intonace
- Chybovost – fáze čtení textu
- Porozumění čtenému textu

ZKOUŠKA ČTENÍ

- Rychlost
- Počet chyb
- Stupeň vývoje čtenářských návyků
- Kvalita čtenářských návyků
- Čtenářské chyby
- **Porozumění čtenému textu**
- Průvodní projevy dítěte při čtení

PÍSEMNÝ PROJEV

- Školní sešity
- Domácí úkoly

- Opis
- Přepis
- Diktát
- Vlastní písemný projev

PÍSEMNÝ PROJEV

- Psaní
- Charakter písma
- Výbavnost
- Čitelnost
- Sklon, velikost
- Grafomotorické tempo

GRAFOMOTORIKA

- **kresba**
- orientační posouzení celkové vývojové úrovně
- posouzení úrovně senzomotorických dovedností
- sledujeme – přiměřenost kresby věku dítěte
- linie kresby
- plocha papíru a její využití
- figurální kompozice
- barva
- čas potřebný k dokončení kresby
- kvalita kresebného projevu

MOTORICKÉ SCHOPNOSTI A LATERALITA

- Hrubá motorika
- Jemná motorika
- Vývoj – kvalita – výkon

- Anamnestické údaje
- Motorické testy, běžné činnosti a hra 😊
- Sebeobsluha

VYŠETŘENÍ LATERALITY

- laterality je důsledek dominance jedné z mozkových hemisfér
- projevuje se jako převaha nebo upřednostňování některého z párových orgánů
- obvykle se vyhraňuje mezi 3-4 roky, ale může i později
- stejná dominance obou polovin těla – nedominantní typ – obourukost
- převaha levé – praváctví
- převaha pravé – leváctví

-
- Lechta, V. a kol. (2003) Diagnostika narušené komunikační schopnosti. Praha: Portál.
 - Přinosilová, D. (2000) Vybrané okruhy speciálně pedagogické diagnostiky a využití v praxi. Brno: MU.